

sredstva stranke in govorniki tako dobro razdeljeni, da vse zvijače in velikanska denarna sredstva, katera so imeli demokrati na razpolago, niso nič pomagala. Porazeni so bili na vseh točkah, če tudi jih je podpirala zvezna administracija in broj vsakovrstnih njenih uradnikov. Jeden mesec pred volitvami sedel sem v Quayjevi pisarni s tremi drugimi prijatelji republikanci. Pogovarjali smo se o stroških volitev. Ouay je jih računal samo za republikansko stranko na petdeset milijonov dolarjev. Stroški demokratov so tudi veliko stali, poleg tega se je za jeden dan ustavilo delo vsega naroda, in zatorej ni verjetno, da bi bile volitve stale pod 150 milijonov dolarjev. Opomnil sem mu, da je uprava evropskih držav vsekako cenejša, na to so mi moji tovariši v jeden glas odgovorili, da je to pač resnično, za to so pa oni Amerikanci in zanje ti denarji, ki se porabijo, napravijo velik „fun“ — beseda, ki se ne da prevesti in pomenja zabavo, veselje in prijetno kratkočasenje. In volitve v Ameriki so v resnici občni praznik; bakljade z godbo, dobro obiskani tabori, z naudušenimi govori najboljših govornikov, humoristične pesmi s pohvalo svojih in smešenjem tujih kandidatov, velikanske stave za denar in vsakovrstni predmeti, pogosto najčudnejši in najsmešnejši, občna napetost, ki na dan volitve doseže največjo naudešenost — vse to pripomore, da so volitve prava narodna zabava. In čemu bi po njih mnjenji ne plačali za take zabave, posebno, če se pomisli, da ni nikdo prisiljen. Nikdo vas ne more siliti, da kaj plačate, ali pa da volite, ako sami nočete.

Večina desetih let, katere sem bil v Ameriki, prebil sem v južnih državah, kjer sem bil v neprestani dotiki z glavnimi življi demokratične stranke. Osebno poznam njih vodje, ljudi delujoče javno mnenje in vodeče tremotno politiko, poznam pa tudi mišljenje demokratičnih mas. Ker sem večkrat potoval na sever in zapad, v središča republikanstva, mogel sem spoznati težnje njega vodij, katerih mnogo osebno poznam, in mišljenje republikanskih mas. Dočim so se poslednji brezpogojno pokorili in se pokore večini glasov in odkritosrčno povsod in vselej propovedujejo tako pokorjenje, kot jedino in glavno ohranitev republikanskih naprav, se demokratje odkritosrčno ne drže tega načela in se ga navadno izogibljejo z molčanjem, in se pokore večini glasov le tedaj če vedo, da je sila proti njim in v takih slučajih skušajo na vse načine preprečiti njim nasprotno odločitev. Ta obstrukcijonizem v vseh oblikah, začenjajoč se z zasedanjem 1860. leta in z njega posledicami in končujoč se z malenkostnejšimi zvijačami in intrigami parlamentarizma, to upiranje žrtovati lastne nazore in prepričanja nasprotni večini, je po mojem mnjenji glavni znak, po katerem se loči demokratična stranka od republikanske. Vsa zgodovina zveze, zlasti kongresa od njega začetka, jasno to dokazuje. Poslednji kongres, ki je imel znatno republikansko večino v obeh zbornicah, ni mogel skleniti skoro ničesa, čemur bi se upirali demokratje. Obstrukcijonizem se je izvajal v nezaslišani meri. Parlamentarizem ima svoje

slabe strani in te so porabili demokratje z nenavadno spretnostjo in ustrajnostjo.

Omeniti mi je še jedno različje mej obema strankama in sicer načelno in osebno. Poneverjenje javnega denarja je v severnih in zapadnih državah, kodar vladajo republikanci, skoraj neznano. V teh desetih letih, ko sem jih preživel v Ameriki, se je na severu pripetil, kolikor se spominjam, le jeden tak večji slučaj, v Filadelfiji je poneveril mestni blagajnik. Na jugu so poneverjenja in zapravljanja javnih denarjev v navadi. Ni je južne države, kjer bi se ne bilo poneverilo znatnih državnih vsot. Poleg tega se v največ slučajih poneverjenje niti ne kaznuje; denarji se porabijo nekoliko v prid demokratičnih odborov, nekoliko pa zginejo v žepih vodij; večkrat sem slišal, da so ti vodje, ljudje ki so bili v zasebnem življenji neoporečni poštenjaki, zagovarjali tako zapravljanje javnih denarjev. Pravilo, da so v politiki dopuščena vsa sredstva, porablja se v kaj širokih razmerah.

Prvih petindvajset let po vojski je republikanska stranka bila v taki večini, da ni bilo dvomiti v njeno zmago pri zveznih volitvah; poslednjih deset let so se pa njiju moči tako zjednačile, da se ne more računati na izid kakeršnih koli volitev, odvisen je največ od slučajnosti in popolnosti organizacije kake stranke. Jug je solidno na demokratični strani; če tudi navidezno vlade posamičnih držav upoštevajo za zvezne in kongresne volitve zamorsko prebivalstvo, vendar v resnici pa zamorci ne volijo ali se pa njih glasovi ne štejejo; na severu in zapadu pa velika mesta z mnogoštevilnim demokratičnim prebivalstvom paralizujejo republikansko večino dežele.

Tako daje mesto Novi Jork slednje leto demokratično večino 80 do celo 100 tisoč glasov, Broklin 40, Buffalo 20 tisoč itd.; a vsa država novoyorška, v kateri so ta mesta, pa vselej dobi republikansko večino, če tudi neznatno. Ta demokratična večina večjih mest sestoji največ iz evropskih izseljencev, zlasti iz Ircev, Italijanov in Poljakov, ki ostajajo največ v mestih, in nižjih življev ameriškega prebivalstva, ki so brezpogojno pod vplivom prodajalcev žganja; ta dva kontigenta sta glavna stebra demokratične stranke v vseh severnih državah, ko bi teh ne bilo, bi v nobenem slučaju ne mogli računata na zmago. Slednje leto se stavijo v zastopih posamičnih držav ali pa v kongresu predlogi, da bi se premenil zakon o volilni pravici priseljencev, ki ne znajo ni pisati ni čitati, in nimajo najmanjšega pojma o tem, koga volijo; a dosedaj so vsi taki predlogi zadeli na odločen upor demokratov in pri sedanjem ravnotežji strank skoro ni misliti na kako izboljšanje v tem oziru.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Židovsko vseučilišče. Nekateri bogati židje baje mislijo na to, da bi osnovali posebno židovsko vseučilišče v Jeruzalemu. Marsikje bodo veseli, ako več židovskih profesorjev in dijakov odide na vseučilišče v Jeruzalem.

Sibirsko vseučilišče se letos misli popolniti z osnovo pravosodne fakultete. To vseučilišče je jako dobro obiskano.

Višja ženska odgoja. Gališki deželni šolski svet se je izrekel, da naj bi se snovale gališkim razmeram primerne višje dekliske meščanske šole. Poljske ženske gimnazije pa ne kaže snovati, dokler ni rešeno vprašanje o dopustu žensk na vseučilišča.

Nemuzikalični slopeči ljudje. Ruska carica Katarina je rekla, da je zanje godba le šum in nič drugega. Beaumarchais je pa rekel, da se poje to, kar ni vredno, da bi se govorilo. Teofil Gautier se je izjavil, da je godba najdražji šum. Fontenelle ni mogel treh stvari razumeti, igre, žensk in godbe. Napoleon I. je trdil, da godba vznemirja živce. Napoleon III. je jako nerad poslušal godbo, bila mu je zoprna. Tudi Viktor Hugo ni bil prijatelj godbe, le težko so ga pregovorili, da je pustil nekatere njegove stike uglasbiti. Mislil je, da so že tako dovolj blagglasni, da jim ni treba onega šuma.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

Posl. Lenarčič poroča o napravi nove okrajne ceste z Moravč do tje, kjer bi se stikala z občinsko, za uvrstitev mej okrajne ceste namenjeno, čez Studenec, Brezje in Krtino do državne ceste pri Želodniku držečo cesto, z dotičnim načrtom zakona, in dalje o alternativnem načrtu o delni preložitvi v cestnem okraji brdskem se nahajajoče z Moravč v Prevoje držee okrajne ceste; o prošnji občine Krtina za zgradbo nove okrajne ceste iz Moravč skozi Krtino do državne ceste; o prošnji občine Moravče za zgradbo nove okrajne ceste iz Moravč skozi Krtino; o prošnji več občin brdskega cestnega okraja, da se odkloni zgradba nove ceste iz Moravč čez Studenec, Brezje in Krtino do državne ceste pri Želodniku in predlaga: 1.) Od predloženih projektov zveze Moravče z državno cesto oziroma z železniško postajo Domžale sprejme se projekt, kateri obsega zgradbo nove ceste od Moravč čez Krtino do Želodnika. 2.) Okr. cestnemu odboru brdskemu dovoli se iz deželnega zaklada v delno pokritje na 26 355 gld. 43 kr. proračunanih in po deželnem nadinženirji za približno 2000 gld. popravljenih stroškov podpora 10.000 gld., od katerih se ima polovica, to je 5000 gld. sprejeti v proračun za tekoče leto, druga polovica pa v proračun prihodnjega leta 1896. 3.) Priloženemu načrtu zakona se pritrjuje. 4.) Deželnemu odboru se naroča, temu zakonu preskrbeti Najvišje potrjenje. Predlogi se sprejmo. — Prošnja občin Vače, Peče in Kanderše za primerno cestno zvezo Moravče-Trata-Vače (poročevalec poslanec Lenarčič) se izroči deželnemu odboru v pretres in poročanje. — Prošnja dr. Josipa Mantuani-ja na Dunaji za podporo, da zbere vso glasbeno ostalino in životopisne podatke po Jakobu Gallussu (poroč. posl. Murnik) se izroči deželnemu odboru v rešitev. — Rešijo se še nastopna poročila upravnega odseka, katerim je bil poročevalec posl. Murnik. Razne prošnje glede ustanovitve novih občin, oziroma glede izločitve posameznih krajev iz obstoječih se odbijejo. Občina Kostel se razdruži v dve občini Banjaloka in Pirče. — Davčni občini Katzendorf in Sete ter vas Mosswald se izločijo iz selske občine Kočevje. — Prošnja mestnega županstva v Višnji gori za uredbo občinske meje se izroči deželnemu odboru, ki naj stvar brž ko mogoče ugodno reši. — Na posl. dr. Tavčarjev predlog se vrši tretje branje lovskega zakona, ki se sprejme tudi v tretjem branji. — Posl. Murnik poroča o nasvetu posl. Žitnika glede postopanja okr. glavarja kranjskega pri odkupovanju pašnikov in predlaga: 1.) Vsi to stvar zadevajoči spisi naj se izroče c. kr. deželnemu predsedništvu. 2.) Visoka vlada se pozivlje, naj k obravnavam, pri katerih je opraviti z

ljudmi, ki so zmožni le slovenskega jezika, deleguje vedno uradnike, ki so slovenščine popolnoma zmožni. Se sprejme.

V šestnajsti in zadnji seji v tem zasedanju dne 16. febr. poroča posl. Klun imenom finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada za l. 1895. V glavni razpravi je govoril posl. Hribar na dolgo o sedanjem političnem stanju Slovencev sploh in je ostro šibal deželni odbor zaradi znanega sklepa uličnih napisov v Ljubljani. Govorili so še: dež. glavar Detela, dež. predsednik baron Hein posl. dr. Schaffer, zopet posl. Hribar, posl. dr. Žitnik, posl. dr. Papež, posl. Šuklje in poročevalec Klun. Glavni predmeti razpravi bili so ulični napisi ljubljanski, prepir kranjskih Slovencev, pa koalicijska. Ker smo o vsem tem v našem listu že mnogo pisali, ne vidi se nam potrebno tu zabeleževati izvajanj posameznih govornikov. Morebiti ob priliki na drugem mestu o tem še spregovorimo. Proračun za l. 1895. se po raznih poglavjih sestavlja tako: A. Potrebščina: 1.) Deželnega zbora stroški 14.034 gld. 2.) Administrativni stroški 58.818 gld. 3.) Stroški za deželno posestvo 9915 gld. 4.) Stroški za deželno-kulturne namene in za vodne zgradbe 87.310 gld. 5.) Stroški za javno varnost 27.096 gld. 6.) Stroški za zdravstvo 29.425 gld. 7.) Dobrodelne naprave 305.064 gld. 8.) Stroški za pouk, omiko in dobrodelne namene. Mej temi stroški so se tudi dovolile nastopne podpore: 1.) Dramatičnemu društvu 5000 gld. 2.) društvu „Theaterverein“ 5000 gld. 3.) Muzealnemu društvu 400 gld. 4.) Ciril-Methodovi družbi 1000 gld. 5.) Filharmoničnemu društvu 300 gld. 6.) Dunajskemu „Studenten-Krankenverein“ 50 gld. 7.) Graški podpiralni zalogi 200 gld. 8.) „Aoylverein“ na Dunaji 50 gld. 9.) „Mensa academica“ na Dunaji 50 gl. 10.) Podpornemu društvu slovenskih visokošolcev na Dunaji 200 gld. 11.) Dunajskemu medicinskemu podpornemu društvu 30 gld. 12.) „Freitischstiftung“ za tehnike v Gradci 30 gld. 13.) Podpornemu društvu na rudarski akademiji v Ljubnem 20 gld. 14.) „Radogo(u“ 200 gld. 15.) Podpornemu društvu na spodnji gimnaziji ljubljanski 300 gld. 16.) na gimnaziji novomeški 200 gld. 17.) na gimnaziji v Kranji 100 gld. 18.) na gimnaziji kočevski 100 gld. 19. na višji realki v Ljubljani 50 gld. 20.) Luku Jeranu za uboge dijake 200 gl. 21.) ljudski in dijaški kuhinji ljubljanski 100 gld. 22.) novomeški dijaški kuhinji 50 gld. 23.) dijaški kuhinji v Kočevju 25 gl. 24.) „Narodni šoli“ 200 gl. 25.) Društvu za zgradbo zavetišča v Ljubljani (od dovoljenih 2000 gld. II. obrok 400 gld. 26.) „Rudečemu križu“ 100 gld. 27.) „Patriot. Frauenverein“ 50 gld. 28.) Bolniškemu društvu zasebnih uradnikov 100 gld. 29.) kustosu Müllnerju za izdajo lista „Argo“ 100 gld. 30.) Slovenskemu planinskemu društvu 200 gld. 31.) Podpornemu društvu na filozofični fakulteti na Dunaji 20 gld. 32.) Podpornemu društvu juridične fakultete na Dunaji 50 gl. 33.) Profesorju Apihu za preiskovanje domače zgodovine 150 gld. 9.) Stroški za občila 124.450 gld. 10.) Stroški za pripravo in vojaške namene 9680 gld. 11.) Primanjkljaj deželnega posojilnega zaklada 78.157 gld. 12.) Razni stroški 12 000 gld. B. Pokritje: 1.) Prihodki iz deželnega posestva 60 638 gld. 2.) Iz javnih naslovov prihodki 3590 gld. 3.) Razni prihodki 65.448 gld. Skupno pokritje torej znaša 129.676 gld. potrebščina pa 1.008.558 gld., primankljev pa 878.882 gld. Poročevalec predlaga imenom finančnega odseka: I. Skupna potrebščina deželnega zaklada za l. 1895. v znesku 1.008.558 gld. in skupna zaklada v znesku 129.676 gld. torej s primankljajem 878.882 gld. se potrjuje. II. V pokritje primankljaja v znesku 878.882 gld. naj se za l. 1895. pobira; 1.) 40% priklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in mesa v znesku 136.322 gld.; 2.) nastopne naklade: a) od porabljenih likêrjev in vseh poslajenih in opojnih tekočin brez razločka na stopinje alkoholovine od hektolitra po 6 gld.; b) od vseh porabljenih žganih opojnih tekočin po stopinjah 100delnega alkoholometra za vsako hektolitersko stopinjo 12 kr., v skupnem znesku 210.000 gld. c)